Michaela Kiššová

Vývoj primárnej drogovej kriminality v Slovenskej republike

Anotácia: Autorka v úvode predkladanej vedeckej práce analyzuje vzťah drog a páchania kriminality z pohľadu viacerých zahraničných vedeckých štúdií. Vo vedeckej práci následne vymedzuje teoretické východiská súvisiace s pojmami drogová kriminalita a trestná činnosť súvisiaca s drogami. Autorka poukazuje na zatriedenie trestných činov do tejto osobitnej skupiny kriminality, a to do primárnej drogovej kriminality v Slovenskej republike. V empirickej časti autorka popisuje metodiku, ktorú použila pri analyzovaní vývoja primárnej drogovej kriminality za obdobie rokov 2007 – 2021 v Slovenskej republike a následne vyhodnocuje získané štatistické údaje z Evidenčno-štatistického systému kriminality.

Kľúčové slová: drogová kriminalita, Slovenská republika, policajná štatistika, vývoj.

Úvod

Odborníci a výskumní pracovníci z viacerých vedných oblastí si už v minulom storočí všimli, že existuje určité prepojenie dvoch sociálno-patologických javov, a to medzi drogami a kriminalitou. Napríklad autori McBride & McCoy skúmali hlavné výskumné problémy vzťahu kriminality a drog. Autori konštruovali typológie pre kriminálne správanie a správanie spojené s užívaním drog a tvrdili, že vzťah medzi kriminalitou a drogami by sa mal skúmať pre každý typ kriminality a pre každý typ omamnej a psychotropnej látky. Zároveň diskutovali o otázkach týkajúcich sa povahy tohto vzťahu. Dané otázky tiež zahŕňali štatistickú súvislosť medzi týmito javmi, kauzálnu prioritu, typ trestnej činnosti, smer kauzálneho účinku a ekológiu kriminality a pod. Nakoniec, autori argumentovali tým, že je potrebné dlhodobé skúmanie predtým, než sa začne odkrývať zložitosť povahy vzťahu kriminality a drog.[1]

Ďalší výskum realizovali autori Huizing, Menard a Elliot, ktorí skúmali vzťah medzi drogami a páchaním kriminality v rôznych fázach života jedinca. Autori Whitte a Gormann skúmali kľúčové metodologické problémy, ktoré sú spojené s empirickým pochopením a prepojením drogovej kriminality. Autori sledovali trendy v užívaní drog a v páchaní kriminality a empiricky skúmali všeobecné teoretické modely prepojenia týchto javov.[2]

Na základe uvedeného sme zistili, že viaceré zahraničné štúdie sa zaoberali problematikou páchania kriminality, ktorá súvisela s omamnými a psychotropnými látkami. Široké spektrum výskumov v tejto oblasti naznačuje, že sociálno-patologické javy - drogy a kriminalita majú komplexný rekurzívny charakter vzťahu. Dané javy sa vyznačujú viacerými príčinami a podmienkami, ktoré spolupôsobia a vzájomne sa ovplyvňujú. Najčastejšou uvádzanou príčinou v odbornej literatúre je užívanie omamných a psychotropných látok, avšak užívanie látok nemôžeme považovať za priamu a jednoduchú príčinu páchania kriminality. Napriek vypracovaným teóriám a realizovaným výskumom zostáva charakter tejto príčinnej súvislosti až do súčasnosti nejasný. Uvedené skutočnosti naznačujú, že je potrebné aj naďalej skúmať danú problematiku a taktiež sa zamerať na drogovú kriminalitu ako jedinečný fenomén, ktorý je nutné čo najkomplexnejšie skúmať, či už z hľadiska vymedzenia pojmu, popisu jej vývoja alebo skúmania príčinných faktorov. Exaktné vymedzenie pojmu drogová kriminalita je bezprostredne potrebné aj z dôvodu podrobnejšieho skúmania danej problematiky nielen na národnej, ale aj na európskej a medzinárodnej úrovni. Komplexné vymedzenie tohto pojmu

[1] McBRIDE, D., C., McCOY, C. B. *The Drugs-Crime Relationship: An Analytical Framework* [online]. [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0032855593073003002.

[2] Ďalšie štúdie vypracovali napríklad autori Bennett a Holloway (2007), Hammerley (2008), Bean (2014) a pod. (ROUBALOVÁ, M. a kol. 2019. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkach České republiky*, s. 11).

taktiež podporuje vytváranie mechanizmov na predchádzanie páchania drogovej kriminality, alebo predchádzanie jej ďalšieho páchania.

1 Teoretické východiská problematiky drogovej kriminality

Drogová kriminalita sa môže na prvý pohľad javiť ako homogénna skupina trestných činov, avšak spektrum kriminality spojenej s drogami je veľmi široké, čo môžeme vidieť aj v tom, že drogová kriminalita sa objavuje nielen ako skupina trestných činov súvisiaca s drogami, ale aj ako skupina trestných činov páchaná v „kombinácii" s inými druhmi kriminality. Na obe tieto hľadiská reagujú viaceré klasifikácie, ktoré sa objavujú ako v slovenskej, tak aj v českej vedeckej kriminologickej literatúre. Zamerali sme sa na dve najčastejšie používané delenia, ktoré rozlišujú drogovú kriminalitu z hľadiska vymedzenia daného pojmu.

Prvá klasifikácia rozdeľuje drogovú kriminalitu na primárnu kriminalitu a sekundárnu drogovú kriminalitu. Dané delenie predstavuje dve podskupiny drogovej kriminality, ktoré rozlišuje užšie a širšie chápanie tohto druhu kriminality.

Primárnu drogovú kriminalitu (chápanú v užšom slova zmysle) možno vyšpecifikovať zo samotného charakteru drog ako látok, u ktorých štát legalizuje alebo kriminalizuje nakladanie s nimi. Primárna drogová kriminalita je chápaná ako porušovanie drogovej legislatívy[3] a je to trestná činnosť páchaná v súvislosti s nedovolenou výrobou, držbou, distribúciou, prechovávaním a držaním omamných látok, psychotropných látok a prekurzorov, pričom do tejto skupiny môžeme zaradiť aj výrobu, držbu a distribúciu zariadení slúžiacich na výrobu omamných a psychotropných látok. V širšom chápaní môžeme do tejto skupiny zaradiť aj šírenie toxikománie. Niektorí autori do primárnej kriminality zaraďujú aj trestné činy spáchané v rámci fungovania nezákonných drogových trhov ako javy, ktoré sprevádzajú nelegálne páchané obchodovanie s drogami. V tomto prípade ide napríklad o trestné činy násilnej kriminality, ako aj ďalšie trestné činy súvisiace s existenciou a aktivitami organizovanej kriminality.[4]

Napriek snahe autorov, ani v súčasnej odbornej literatúre, nie je jednoznačne vydefinovaný pojem sekundárna drogová kriminalita. „*Medzi rôznymi autormi nepanuje zhoda na to, čo všetko sa považuje za sekundárnu drogovú kriminalitu*."[5] Sekundárnu drogovú kriminalitu (chápanú v širšom slova zmysle) môžeme charakterizovať ako trestnú činnosť páchanú pod farmakologickým vplyvom omamných a psychotropných látok, ako aj trestnú činnosť páchanú za účelom zaobstarania si omamných a psychotropných látok, alebo aj trestnú činnosť páchanú za účelom zaobstarania si prostriedkov na obstaranie si omamných a psychotropných látok. Do sekundárnej drogovej kriminality môžeme zaradiť aj trestnú činnosť páchanú na užívateľoch omamných a psychotropných látok.

V Slovenskej republike sekundárna drogová kriminalita zasahuje napríklad do násilnej kriminality, majetkovej kriminality, organizovanej kriminality a pod.

Prepojenosť drogovej kriminality a násilnej kriminality je viditeľná napríklad pri páchaní pod vplyvom omamných a psychotropných látok alebo pod vplyvom abstinenčného syndrómu. V prípade, keď osoby páchajú násilné trestné činy pod vplyvom omamných a psychotropných látok môže páchateľ vnímať preludy, či byť v stave halucinácií či pocitov prenasledovania, alebo depersonalizácie. U osôb pod vplyvom omamných a psychotropných

[3] ZOUBKOVÁ, I. a kol. 2018. *Aktuální problémy kriminologie (pro studenti magisterského programu)*, s. 91.
[4] ZOUBKOVÁ, I. a kol. 2018. *Aktuální problémy kriminologie (pro studenti magisterského programu)*, s. 92.
[5] ROUBALOVÁ, M. a kol. 2019. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkach České republiky*, s. 18.

látok sa môžu prejavovať aj skryté sklony k agresivite, ktoré môžu podporovať páchanie násilnej kriminality. V tomto prípade osoby páchajú napríklad vraždy či úmyselné ublíženie na zdraví. V prípade, keď osoby prežívajú abstinenčný syndróm, môžu sa objavovať samodeštrukčné sklony osoby, ktoré môžu byť zavŕšené pokusom o samovraždu, alebo dokonaním samovraždy. Násilná kriminalita môže byť páchaná aj ako sekundárna drogová kriminalita napríklad ako trestné činy lúpeže, vydierania a pod.

Prepojenosť drogovej kriminality a majetkovej kriminality môžeme vidieť napríklad v prípade, keď osoba závislá od omamných a psychotropných látok už nedisponuje financiami na zaobstaranie si týchto látok a jej jedinou cestou k financiám je páchanie kriminality. V tomto prípade osoba pácha trestné činy krádeže.

V prípade drogovej kriminality a organizovanej kriminality je prepojenie viditeľné najmä v závažnosti, rôznorodosti, profesionalite, anonymite páchania trestných činov, ako aj v pôsobení páchateľov na medzinárodných nelegálnych trhoch. Okrem uvedených faktorov výraznú úlohu zohrávajú aj „*finančné zisky, ktoré sa stávajú nebezpečné nielen pre spoločnosť, ale aj pre štát ako taký, pretože na jednej strane sú tieto zisky investované do rôznych legálnych obchodov na ich legalizáciu a na strane druhej predstavujú ohromný potenciál pre korupciu nehovoriac o tom, že je to práve kriminálny profit, ktorý je základom pre podporovanie, rozširovanie a stabilizovanie kriminality*.“[6] Následne môžeme povedať, že drogová kriminalita je nielen vnútorný problém jednej krajiny, ale je mimoriadne závažným problémom presahujúcim hranice jedného štátu, ktorý ohrozuje ekonomickú a bezpečnostnú globálnu stabilitu.

V odbornej literatúre sa môžeme stretnúť aj s druhou klasifikáciou, ktorá vymedzuje trestnú činnosť súvisiacu s drogovou problematikou a to s tzv. kriminalitou súvisiacou s drogami. Dané vymedzenie predstavuje najznámejší koncept – tzv. Goldsteinov tripartitný model, ktorý bol formulovaný v 80. rokoch minulého storočia. Model rozlišuje na základe typu vzájomnej súvislosti tzv. psychofarmakologickú trestnú činnosť, ekonomicko-kompulzívnu trestnú činnosť a systémovú trestnú činnosť. Z daného modelu vychádzalo aj „*Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť (v roku 2007), ktoré na rozdiel od Goldsteina aplikuje tieto typy nielen na vzťah užívania drog a násilia, ale aj všeobecne na trestnú činnosť a pridáva k vymedzeným špecifickým typom aj vlastný štvrtý špecifický typ – trestné činy majúce charakter porušenia protidrogovej legislatívy*.“[7] Následne stručne vymedzíme dané štyri špecifické typy v zmysle kategorizácie Európskeho monitorovacieho centra pre drogy a drogovú závislosť, ktoré sú v odbornej literatúre pomenované spoločným označením, aj ako konceptuálny model trestnej činnosti súvisiacej s drogami.

Prvým špecifickým typom je psychofarmakologická trestná činnosť, pod ktorú sú zaraďované trestné činy spáchané pod vplyvom psychoaktívnej látky v dôsledku jej akútneho, alebo chronického užívania. Druhým špecifickým typom je ekonomicko-kompulzívna trestná činnosť, ktorú páchajú závislí užívatelia psychoaktívnych látok za účelom financovania vlastnej drogovej závislosti. Tretím špecifickým typom je systémová trestná činnosť, ktorou sú označované násilné trestné činy páchané v súvislosti s nelegálnym obchodovaním s drogami a fungovaním nelegálnych drogových trhov. Dopúšťajú sa jej výrobcovia a díleri drog v rámci boja o trhy s konkurenčnými výrobcami a dílermi drog, napríklad pri riešení sporov o územie, ako aj pri riešení iných sporov, napríklad pri vymáhaní dlhov. Do tejto skupiny sa môže zaradiť aj súvisiace korumpovanie orgánov justície, polície či bankových úradníkov. Štvrtým špecifickým typom sú trestné činy majúce charakter porušenia protidrogovej legislatívy pod ktorými sa rozumejú trestné činy porušujúce predpisy pre boj proti drogám a s nimi

[6] VRÁBLOVÁ, M., KLÁTIK, J., RÍSOVÁ, V. 2018. *Drogové trestné činy*, s. 48.

[7] ROUBALOVÁ, M. a kol. 2019. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkach České republiky*, s. 12.

súvisiacimi právnymi predpismi. Do tejto skupiny môžeme zaradiť napríklad držbu drog, pestovanie, výrobu, dovoz, obchodovanie s drogami, nezákonnú výrobu či obchodovanie s prekurzormi.[8]

Konceptuálny model trestnej činnosti súvisiacej s drogami sa na prvý pohľad môže javiť iba ako teoretické vymedzenie daných trestných činov, avšak opak je pravdou. Autor Kalina na daný model nahliada, že „*má zásadný význam pre hlbšie porozumenie a zistenie rozsahu trestnej činnosti súvisiacej s drogami. Model prináša ucelený teoretický rámec pre efektívne riešenie problematiky tejto trestnej činnosti, ktorý je dobre využiteľný ako pre oblasť trestnej justície, tak aj pre oblasť adiktológie*.“[9] S autorom Kalinom súhlasíme, a to najmä z dôvodu šírky vymedzenia daného trestného správania, ktoré súvisí s predmetnou trestnou činnosťou, ako aj s významom tohto modelu pre kriminológiu.

Z hľadiska používania pojmov drogová kriminalita a trestná činnosť súvisiaca s drogami je viditeľná značná nejednotnosť, ktorú môžeme vidieť či už v kriminologickej alebo aj v adiktologickej literatúre, ako aj v odborných diskusiách špecialistov v danej oblasti.

„Ktorý z daných pojmov do vyššej miery vyhovuje požiadavkám odbornej praxe pri charakterizovaní daného kriminálneho správania?“

Na túto otázku sme sa snažili nájsť odpoveď prostredníctvom rešerše odbornej literatúry. Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť odporúča nahradiť všetky doterajšie používané termíny vrátane „drogovej kriminality“ za termín „trestná činnosť súvisiaca s drogami“ (drug-related crime), a to najmä z dôvodu zjednotenia terminológie, ktorá by viedla k reálnejšiemu zhodnoteniu rozsahu tejto problematiky,[10] ako aj hľadania vhodnejších a efektívnejších foriem jej riešenia.[11] Súhlasíme s daným konštatovaním, ale z hľadiska ďalšieho skúmania budeme používať v predmetnej práci pojem drogová kriminalita.

Potreba skúmania predmetnej problematiky súvisiacej s drogami vyplynula aj z plnenia vedeckovýskumnej úlohy: „*Zisťovanie úrovne právneho vedomia občanov Slovenskej republiky s dôrazom na drogovú kriminalitu*“, registrovanej na Akadémii Policajného zboru v Bratislave pod číslom VÝSK 259 z roku 2021.

V súlade s danou vedeckovýskumnou úlohou sme sa rozhodli skúmať vývoj primárnej drogovej kriminality v Slovenskej republike, ktorá predstavuje závažný problém a jej predchádzanie patrí aj naďalej medzi priority Policajného zboru.

2 Empirické skúmanie primárnej drogovej kriminality

[8] POLÁK. P., TITTLOVÁ, M. 2018. *Kompendium kriminológie,* s. 62. KALINA, K. a kol. 2015. *Klinická adiktologie,* s. 570 - 571.

[9] KALINA, K. a kol. 2015. *Klinická adiktologie,* s. 571.

[10] „*V Európskej únii bolo v roku 2019 oznámených približne 1,5 milióna porušení protidrogových právnych predpisov, čo oproti roku 2009 predstavuje nárast o takmer 24 %. Väčšina predmetných trestných činov (82 %) sa týkala užívania alebo prechovávania omamných a psychotropných látok pre osobné použitie. Z odhadovaných 1,5 milióna porušení protidrogových právnych predpisov je droga uvedená v tomto trestnom čine oznámená pri niečo vyše 1 milióne trestných činov, z toho 826 000 trestných činov bolo za prechovávanie alebo užívanie, 176 000 pri trestných činoch súvisiacich s ponukou a 7 500 pri iných typoch trestných činov*.“ (Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť, 2021 *Európska správa o drogách: Trendy a vývojové zmeny*, s. 34 -35).

[11] KALINA, K. a kol. 2015. *Klinická adiktologie,* s. 569.

Drogová kriminalita sa vyznačuje špecifickými znakmi oproti ostatným druhom kriminality. Autori Vráblová, Klátik a Rísová poukazujú na to, že „*štatistické zachytenie stavu drogovej kriminality je náročné, práve pre široké chápanie drogovej kriminality. Drogovú kriminalitu tvoria trestné činy, ktorých cieľom je ponuka drog, dopyt po drogách, činy spáchané pod vplyvom drog (napríklad násilná kriminalita, mravnostná kriminalita a pod.), činy zamerané na získanie drogy v súvislosti s drogovou závislosťou (napríklad majetková kriminalita a pod.)*“.[12] Na základe uvedeného analyzujeme iba údaje o trestných činoch, ktoré sú zaradené do primárnej drogovej kriminality.

Cieľom predkladanej práce je analyzovať vývoj trestnej drogovej kriminality z policajného hľadiska v Slovenskej republike, ktorú môžeme z kriminologického hľadiska zaradiť do primárnej drogovej kriminality.

V úvode sme realizovali komparáciu jednotlivých skutkových podstát, ktoré sú z kriminologického hľadiska zaradené do primárnej drogovej kriminality v Slovenskej republike. Následne sme analyzovali stav a vývoj primárnej drogovej kriminality na území Slovenskej republiky za obdobie od roku 2011 do roku 2021. Sledovanie časových zmien t. j. dynamiky vývoja uskutočníme pomocou absolútnych veličín zhromažďovaných periodicky za ročné intervaly. Pri spracovaní vedeckej práce sme čerpali dáta z Evidenčno-informačného systému kriminality Prezídia Policajného zboru Slovenskej republiky. Do systému sú vkladané výlučne dáta na základe procesných úkonov, čo zabezpečuje ich dôveryhodnosť a objektívnosť.

Vzhľadom na možnosti rozsahu vedeckej práce sme sa koncentrovali na štatistické dáta z celého územia Slovenskej republiky, aj napriek vedomosti, že páchanie drogovej kriminality sa môže odlišne vyvíjať v jednotlivých krajoch, či okresoch vyplývajúcich z regionálnych rozdielov, akými je napríklad úroveň zamestnanosti, vzdelania a pod.

2.1 Vývoj primárnej drogovej kriminality v Slovenskej republike

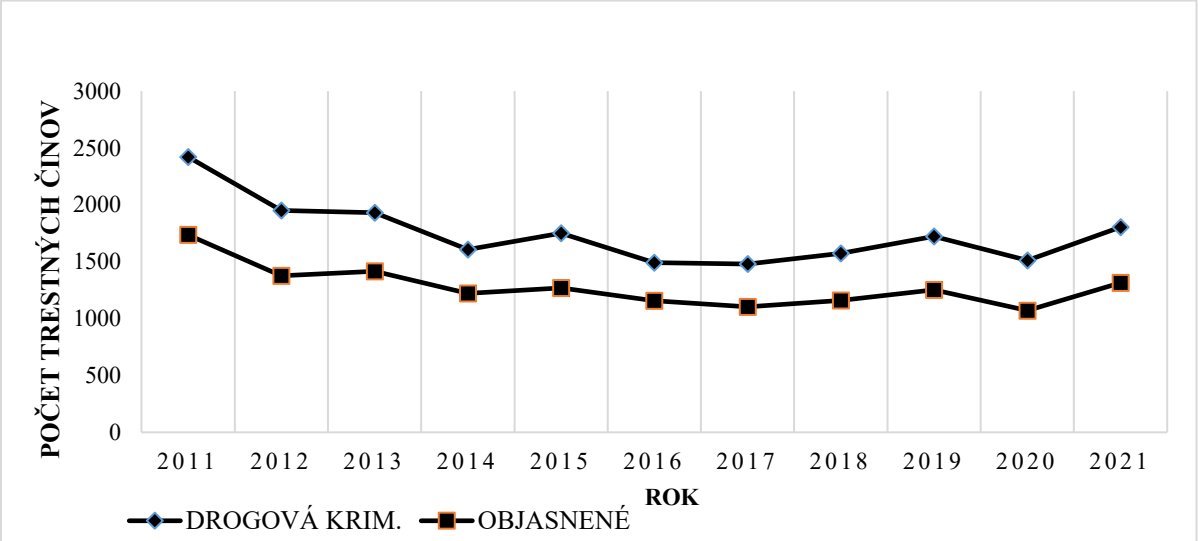
V Slovenskej republike sa do primárnej drogovej kriminality zaraďujú trestné činy v zmysle § 171 - § 174 Trestného zákona. Trestný zákon pod skutkovou podstatou nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi rozlišuje tri samostatné skutkové podstaty, a to neoprávnené prechovávanie omamných a psychotropných látok (ďalej len „OPL“), jedov a prekurzorov pre vlastnú potrebu (§ 171 Trestného zákona), nedovolenú výrobu a držanie OPL, jedov alebo prekurzorov a obchodovanie s nimi (§ 172 Trestného zákona), nedovolenú výrobu a držbu predmetu určeného na nedovolenú výrobu OPL, jedov alebo prekurzora (§ 173 Trestného zákona). Samostatným trestným činom je šírenie toxikománie (§ 174 Trestného zákona). Uvedené drogové trestné činy zaraďujeme z policajného hľadiska do ostatnej kriminality, do ktorej je zaradené napríklad podávanie alkoholických nápojov mládeži (§ 175 Trestného zákona), obchodovanie s deťmi (§ 180, 181 Trestného zákona), výtržníctvo (§ 364 Trestného zákona) a pod.

Na základe výsledkov analýzy štatistických údajov z Evidenčno-štatistického systému kriminality je možné uviesť, že dynamika drogovej kriminality v období rokov 2011 - 2021 má kolísavú tendenciu vývoja. V roku 2011 bolo evidovaných 2 422 trestných činov a ich počet v roku 2012 klesol na 1 951 evidovaných trestných činov. V roku 2013 sa prejavila mierne klesajúca tendencia v tom, že počet klesol na 1 930 evidovaných trestných činov. V roku 2014

[12] VRÁBLOVÁ, M., KLÁTIK, J., RÍSOVÁ, V. 2018. *Drogové trestné činy*, s. 45.

sa táto tendencia objavila vo vyššej miere a bolo evidovaných 1 609 trestných činov. V roku 2015 počet evidovaných trestných činov vzrástol o 141 skutkov. V roku 2016 sa opäť prejavila klesajúca tendencia a počet trestných činov klesol o 257 a v roku 2017 klesol počet o 16 evidovaných trestných činov. V roku 2018 počet stúpol na 1 573 evidovaných trestných činov a stúpajúca tendencia sa prejavila aj v roku 2019, kedy počet stúpol o 150 evidovaných trestných činov. V roku 2020 počet evidovaných trestných činov klesol o 210 skutkov. Posledným sledovaným ukončeným rokom je rok 2021, v ktorom tendencia vývoja bola oproti predchádzajúcemu roku stúpajúca a počet evidovaných trestných činov bol 1 806 skutkov (viď Graf 1). Najvyšší počet trestných činov za sledované obdobie bol v roku 2011 (2 422 trestných činov) a najnižší počet trestných činov bol evidovaný v roku 2016 (1 493 trestných činov).

Graf 1 Vývoj primárnej drogovej kriminality v Slovenskej republike

Zdroj: vlastné spracovanie z Evidenčno-štatistického systému kriminality.

Index primárnej drogovej kriminality je kvalitnejším ukazovateľom ako stav kriminality z dôvodu, že poskytuje objektívne posúdenie primárnej drogovej kriminality vzhľadom na demografický vývoj v Slovenskej republike. Index[13] primárnej drogovej kriminality počas sledovaného obdobia rokov sa pohyboval v rozpätí od 2,73 trestných činov do 3,30 trestných činov pripadajúcich na 10 000 obyvateľov Slovenskej republiky.

Ďalším dôležitým ukazovateľom z policajného hľadiska pri vývoji primárnej drogovej kriminality je úroveň objasňovania evidovaných trestných činov. V roku 2011 bola úroveň objasňovania 71,7 %. V roku 2012 úroveň objasňovania mierne klesla na 70,6 %, ale v roku 2013 úroveň objasňovania stúpla o 2,8 %. Stúpajúca tendencia bola zaznamenaná aj v roku 2014, a to konkrétne o 2,6 %. V roku 2015 mala úroveň objasňovania 72,6 % a v roku 2016 stúpla o 4,8 %. V roku 2017 úroveň objasňovania klesla na 74,7 %. Od roku 2017 do roku 2020 úroveň objasňovania klesla z 74,7 % na 70,79 %. V roku 2021 úroveň objasňovania stúpla o 2,08 %. Najvyššia úroveň objasňovania bola evidovaná v roku 2016 (77,4 %) a najnižšia úroveň objasňovania bola evidovaná v roku 2012 (70,6 %).

Najčastejšie evidované trestné činy primárnej drogovej kriminality v Slovenskej republike z policajného hľadiska v sledovanom období rokov (viď Graf 2) sú trestné činy v zmysle § 171 - § 172 Trestného zákona.

[13] Index kriminality sme vypočítali ako pomer počtu trestných činov ku celkovému počtu obyvateľov Slovenskej republiky krát 10 000.

Trestný čin neoprávnené prechovávanie OPL, jedov a prekurzorov pre vlastnú potrebu v zmysle (ďalej len „neoprávnené prechovávanie OPL“) § 171 Trestného zákona je najčastejšie páchaný trestný čin primárnej drogovej kriminality z policajného hľadiska, avšak od roku 2011 bola evidovaná jeho klesajúca tendencia. V roku 2011 bolo evidovaných 1 576 trestných činov neoprávneného prechovávania OPL. Následne, v roku 2012 bol počet 1 195 evidovaných trestných činov a v roku 2013 bolo evidovaných 1 206 trestných činov. V roku 2014 bolo 948 evidovaných trestných činov neoprávneného prechovávania OPL a v roku 2015 ich počet stúpol na 1 080 evidovaných trestných činov. V roku 2016 ich počet opätovne začal klesať a bol evidovaný pokles o 142 trestných činov. V roku 2017 bolo evidovaných 876 trestných činov a v roku 2018 ich počet stúpol o 20 evidovaných trestných činov. V roku 2019 ich počet stúpol na 919 evidovaných trestných činov, ale v roku 2020 ich počet klesol o 155 evidovaných trestných činov. V roku 2021 ich počet stúpol na 954 evidovaných trestných činov. Najvyšší počet evidovaných trestných činov neoprávneného prechovávania OPL bol v roku 2011 (1 576 trestných činov) a najnižší počet bol evidovaný v roku 2020 (764 trestných činov). Index neoprávneného prechovávania OPL počas sledovaného obdobia rokov sa pohyboval v rozpätí od 1,40 trestných činov do 2,90 trestných činov pripadajúcich na 10 000 obyvateľov Slovenskej republiky.

V roku 2011 bola evidovaná úroveň objasňovania neoprávneného prechovávania OPL 69,6 % a v roku 2012 úroveň objasňovania klesla o 2,1 %. V roku 2013 úroveň objasňovania stúpla o 4 % a v roku 2014 úroveň objasňovania stúpla o 3 %. V roku 2015 úroveň objasňovania klesla na 68,2 % a v roku 2016 úroveň objasňovania stúpla o 8,4 %. V roku 2017 úroveň objasňovania klesla na 73,6 % a v roku 2018 úroveň objasňovania stúpla na 74,1 %. V roku 2019 úroveň objasňovania klesla o 2,8 % a v roku 2020 klesla o 0,1 %. V roku 2021 úroveň objasňovania stúpla na 72,01 %. Najvyššia úroveň objasňovania neoprávneného prechovávania OPL bola v roku 2016 (76,55 %) a najnižšia úroveň objasňovania neoprávneného prechovávania OPL bola v roku 2020 (71,2 %).

K ďalšiemu, pomerne frekventovane, páchanému trestnému činu primárnej drogovej kriminality v Slovenskej republike zaraďujeme nedovolenú výrobu a držanie OPL, jedov alebo prekurzorov a obchodovanie s nimi v zmysle § 172 Trestného zákona (ďalej len „nedovolená výroba OPL“). V roku 2011 bolo evidovaných 731 trestných činov nedovolenej výroby OPL a v roku 2012 ich počet klesol o 54 trestných činov. Klesajúca tendencia vývoja sa prejavila aj v nasledujúcom období rokov. V roku 2014 bolo evidovaných 609 trestných činov a v roku 2015 ich počet stúpol o 17 evidovaných trestných činov. V roku 2016 počet evidovaných trestných činov klesol na 527 skutkov. V roku 2017 ich počet stúpol o 52 evidovaných trestných činov a stúpajúca tendencia vývoja sa prejavila aj v nasledujúcom období rokov. V roku 2018 bolo evidovaných 629 trestných činov a v roku 2019 ich počet stúpol o 128 evidovaných trestných činov. V roku 2020 počet evidovaných trestných činov klesol o 33 skutkov a v roku 2021 ich počet stúpol na 818 evidovaných trestných činov. Najvyšší počet evidovaných trestných činov nedovolenej výroby OPL v sledovanom období bol v roku 2021 (818 trestných činov) a najnižší počet evidovaných trestných činov bol v roku 2016 (527 trestných činov). Index nedovolenej výroby OPL počas sledovaného obdobia rokov sa pohyboval v rozpätí od 0,97 trestných činov do 1,50 trestných činov pripadajúcich na 10 000 obyvateľov Slovenskej republiky.

Úroveň objasňovania v roku 2011 nedovolenej výroby OPL bola 75,4 % a v roku 2012 klesla o 0,9 %. V roku 2013 úroveň objasňovania stúpla o 2,1 % a v roku 2014 stúpla na 78,8 %. Úroveň objasňovania v roku 2015 stúpla o 1,6 % a v roku 2016 klesla na 79,5 %. V roku 2017 úroveň objasňovania klesla o 2,6 % a v roku 2018 klesla na 74,2 %. V roku 2019 stagnovala a v roku 2020 klesla na 70,99 %. V roku 2021 úroveň objasňovania stúpla

na 74,08 %. Najvyššia úroveň objasňovania nedovolenej výroby OPL bola v roku 2015 (80,35 %) a najnižšia úroveň objasňovania nedovolenej výroby OPL bola v roku 2020 (70,99 %).

K menej frekventovaným evidovaným trestným činom primárnej drogovej kriminality z policajného hľadiska v Slovenskej republike v sledovanom období rokov (viď Graf 2) môžeme zaradiť trestné činy v zmysle § 173 - § 174 Trestného zákona.

Trestný čin šírenie toxikománie v zmysle § 174 Trestného zákona je pomerne málo evidovaným trestným činom v sledovanom období v Slovenskej republike. V roku 2011 bolo evidovaných 96 trestných činov šírenia toxikománie a v roku 2012 ich počet klesol o 25 evidovaných trestných činov. V roku 2013 bolo evidovaných 53 trestných činov a v roku 2014 ich počet klesol o 10 evidovaných trestných činov. V roku 2015 bolo evidovaných 38 trestných činov a v roku 2016 ich počet klesol o 12 evidovaných trestných činov. V roku 2017 bolo evidovaných 20 trestných činov a v roku 2018 ich počet stúpol o 21 evidovaných trestných činov. V roku 2019 počet evidovaných trestných činov šírenie toxikománie stúpol na 44 trestných činov a v roku 2020 ich počet klesol o 24 evidovaných trestných činov. V roku 2021 počet šírenia toxikománie stúpol na 28 evidovaných trestných činov. Najvyšší počet evidovaných trestných činov šírenia toxikománie v sledovanom období rokov bol v roku 2011 (96 trestných činov) a najnižší počet evidovaných trestných činov šírenia toxikománie v sledovanom období bol v rokoch 2017 a 2020 (20 trestných činov). Index šírenia toxikománie počas sledovaného obdobia rokov sa pohyboval v rozpätí od 0,037 trestných činov do 0,17 trestných činov pripadajúcich na 10 000 obyvateľov Slovenskej republiky.

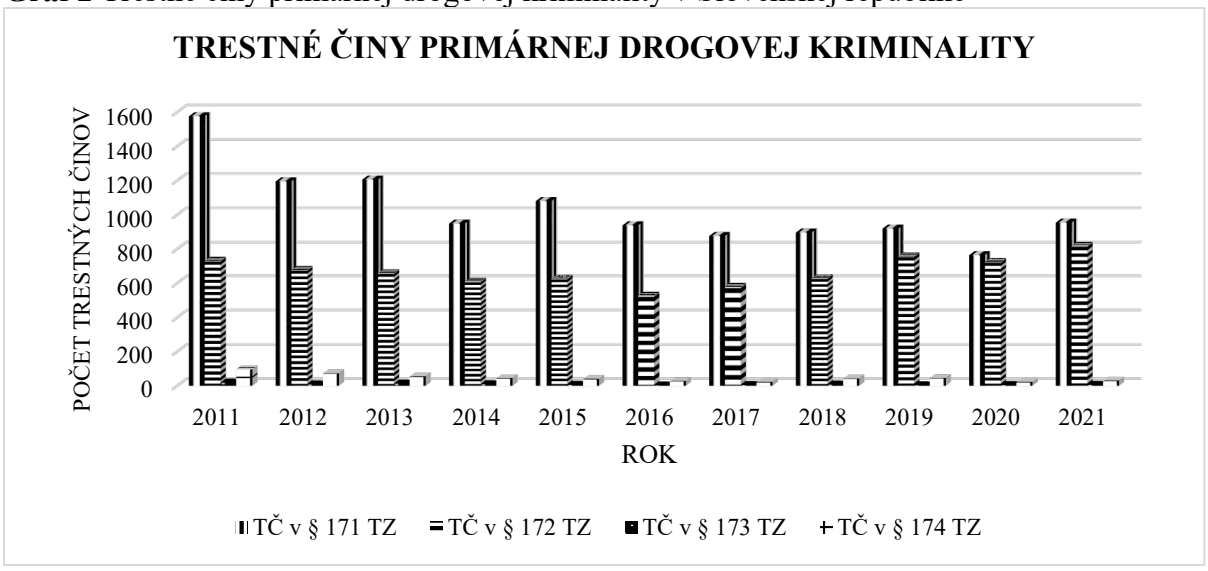
V roku 2011 bola evidovaná úroveň objasňovania šírenia toxikománie 79,17 % a v roku 2012 úroveň objasňovania stúpla o 9,56 %. V roku 2013 evidovaná úroveň objasňovania šírenia toxikománie klesla na 83,02 % a v roku 2014 úroveň objasňovania klesla o 8,6 %. V roku 2015 bola úroveň objasňovania šírenia toxikománie 76,32 % a v roku 2016 úroveň objasňovania klesla o 7,09 %. V roku 2017 evidovaná úroveň objasňovania šírenia toxikománie klesla na 65 % a v roku 2018 úroveň objasňovania klesla o 1,59 %. V roku 2019 úroveň objasňovania šírenia toxikománie stúpla na 77,27 % a v roku 2020 úroveň objasňovania klesla o 27,27 %. V roku 2021 úroveň objasňovania šírenia toxikománie stúpla na 71,43 %. Najvyššia úroveň objasňovania šírenia toxikománie v sledovanom období rokov bola v roku 2012 (88,73 %) a najnižšia úroveň objasňovania šírenia toxikománie v sledovanom období rokov bola v roku 2020 (50 %).

Najmenej frekventovaným evidovaným trestným činom primárnej drogovej kriminality je trestný čin nedovolená výroba a držba predmetu určeného na nedovolenú výrobu OPL, jedov alebo prekurzora (ďalej len „nedovolená výroba a držba predmetu“) v zmysle § 173 Trestného zákona. V roku 2011 bolo evidovaných 19 trestných činov nedovolenej výroby a držby a v roku 2012 ich počet klesol na 8 evidovaných trestných činov. V roku 2013 počet evidovaných trestných činov nedovolenej výroby a držby predmetu stúpol na 13 skutkov a v roku 2014 ich počet klesol na 9 evidovaných trestných činov. V roku 2015 počet daných trestných činov klesol o 3 trestné činy a v roku 2016 ich počet klesol na 2 evidované trestné činy. V roku 2017 počet evidovaných trestných činov nedovolenej výroby a držby predmetu stúpol o 3 skutky a v roku 2018 bolo evidovaných 7 trestných činov nedovolenej výroby a držby predmetu. V roku 2019 počet nedovolenej výroby a držby predmetu klesol o 4 evidované trestné činy a v roku 2020 boli evidované 3 trestné činy nedovolenej výroby a držby predmetu. V roku 2021 počet nedovolenej výroby a držby predmetu stúpol na 6 evidovaných trestných činov. Najvyšší počet evidovaných trestných činov nedovolenej výroby a držby predmetu v sledovanom období bol v roku 2011 (19 trestných činov) a najnižší počet bol evidovaný v roku 2016 (2 trestné činy). Index nedovolenej výroby a držby predmetu počas sledovaného obdobia rokov

sa pohyboval v rozpätí od 0,0037 trestných činov do 0,034 trestných činov pripadajúcich na 10 000 obyvateľov Slovenskej republiky.

V roku 2011 bola evidovaná úroveň objasňovania nedovolenej výroby a držby predmetu 63,16 % a v roku 2012 úroveň objasňovania klesla na 50 %. V roku 2013 bola úroveň objasňovania nedovolenej výroby a držby predmetu 53,85 % a v roku 2014 úroveň objasňovania klesla na 44,44 %. V roku 2015 bola úroveň objasňovania nedovolenej výroby a držby predmetu 33,33 % a v roku 2016 úroveň objasňovania stúpla na 50 %. V roku 2017 úroveň objasňovania nedovolenej výroby a držby predmetu klesla na 40 % a v roku 2018 úroveň objasňovania stúpla o 17,14 %. V roku 2019 úroveň objasňovania nedovolenej výroby a držby predmetu klesla na 33,33 % a v roku 2020 úroveň objasňovania stúpla o 26,67 %. V roku 2021 úroveň objasňovania nedovolenej výroby a držby predmetu klesla na 50 %. Najvyššia úroveň objasňovania nedovolenej výroby a držby predmetu v sledovanom období bola v roku 2011 (63,16 %) a najnižšia úroveň objasňovania nedovolenej výroby a držby predmetu bola v sledovanom období bola v rokoch 2015 a 2019 (33,33 %).

Graf 2 Trestné činy primárnej drogovej kriminality v Slovenskej republike

Zdroj: vlastné spracovanie z evidenčno-štatistického systému kriminality.

Z policajného hľadiska, primárna drogová kriminalita netvorí jednotne ucelený systém trestných činov ako napríklad násilná kriminalita alebo majetková kriminalita nielen v Slovenskej republike, ale aj v Českej republike. „*Policajná prax trestné činy drogovej kriminality (v Slovenskej republike od roku 1978) pomerne frekventovane zatrieďuje do skupiny trestných činov všeobecnej kriminality. Autori Lisoň a Hullová zastávajú názor, že prístup, ktorý rešpektuje policajná prax nie je správny. Je tomu tak preto, lebo pri identifikovaní znakov skutkových podstát trestných činov drogovej kriminality jej príslušníci aplikujú špecifické postupy*.“[14]

Záver

Spektrum kriminality spojenej s drogami je veľmi široké, čo je viditeľné aj v tom, že drogová kriminalita je problémom, ktorý zasahuje do európskeho a medzinárodného priestoru. Drogová kriminalita ovplyvňuje aj páchanie iných druhov kriminalít, a to napríklad organizovanej kriminality a spoločne vytvárajú bezpečnostnú hrozbu nielen pre Slovenskú

[14] LISOŇ, M., HULLOVÁ, M. *Klasifikácia kriminality*, s. 64.

republiku. Na základe uvedených dôvodov považujeme za potrebné sledovať vývoj drogovej kriminality v jednotlivých štátoch.

V predkladanej vedeckej práci sme si stanovili základný cieľ a z nášho pohľadu ho považujeme za naplnený, a to prostredníctvom realizovania analýzy dát o vývoji primárnej drogovej kriminality v Slovenskej republike z policajného a kriminologického hľadiska.

Na základe spracovaných štatistických informácií sme zistili, že vývoj primárnej drogovej kriminality v období rokov 2011 – 2021 má kolísavý trend vývoja. Úroveň objasňovania primárnej drogovej kriminality sa pohybuje v rozpätí od 70,6 % do 77,4 %.

Následne sme analyzovali dáta o trestných činoch zaradených do primárnej drogovej kriminality z kriminologického hľadiska, a to konkrétne trestný čin neoprávneného prechovávania OPL, nedovolenej výroby OPL, šírenia toxikománie a nedovolenej výroby a držby predmetu.

Trestný čin neoprávneného prechovávania OPL mal prevažne stúpajúcu tendenciu vývoja v predchádzajúcom období rokov, ale v období posledných rokov sa prejavila kolísavá tendencia vývoja. Úroveň objasňovania daného trestného činu sa pohybuje v rozpätí od 71,2 % do 76,55 %.

Nedovolená výroba OPL v sledovanom období rokov má kolísavú tendenciu vývoja, ale aj najnižší počet evidovaných trestných činov je vyšší ako v predchádzajúcom období. Napríklad v období rokov 2006 – 2010 bol najnižší počet evidovaných trestných činov 393 skutkov a v súčasne sledovanom období rokov je najnižší počet evidovaných trestných činov 527 skutkov. Úroveň objasňovania daného trestného činu sa pohybuje v rozpätí od 70,99 % do 80,35 %.

Šírenie toxikománie má kolísavý trend vývoja, ale v sledovanom období sa pohybuje od 96 evidovaných trestných činov do 20 evidovaných trestných činov. Úroveň objasňovania daného trestného činu primárnej drogovej kriminality v sledovanom období rokov sa pohybuje v rozpätí od 50 % do 88,73 %.

Nedovolená výroba a držba predmetu má v sledovanom období kolísavý smer vývoja a je najmenej početným evidovaným trestným činom primárnej drogovej kriminality, čo môžeme vidieť aj v tom, že najvyšší počet evidovanej nedovolenej výroby a držby predmetu bol 19 trestných činov. K nízkemu počtu evidovaných trestných činov je pomerne vysoká úroveň objasňovania, ktorá sa pohybuje v rozpätí od 33,33 % do 63,16 %.

Na základe zisteného vývoja primárnej drogovej kriminality v Slovenskej republike je podľa nášho názoru potrebné uplatňovať viaceré prístupy k predchádzaniu vzniku, ako aj k opätovnému páchaniu drogovej kriminality. „*Z výsledkov poznania policajnej praxe vyplýva, že širokospektrálne kriminologické poznanie nie je adekvátne využívané*“, čo môžeme vidieť aj v prípade primárnej drogovej kriminality. „*Príslušníci policajnej praxe sú povinní túto evidentne registrovanú rezervu využiť pri plnení úloh, ktoré im vo forme právnych noriem delegoval občan.*“[15]

Nástroje určené k prechádzaniu drogovej kriminality sú z nášho pohľadu najmä preventívne stratégie, ktoré sú z dlhodobého hľadiska vnímané ako účinnejšie v porovnaní s trestnoprávnymi opatreniami. V Slovenskej republike bola schválená na tento účel Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030 (ďalej len „Stratégia“). Daná Stratégia je definovaná ako základný strategický dokument Slovenskej republiky v oblasti protidrogovej politiky a plynule nadväzuje na predchádzajúce protidrogové stratégie. Obsah Stratégie je definovaný základnými cieľmi a hlavnými prioritami, za plnenie ktorých zodpovedajú viaceré subjekty. Medzi participujúce subjekty Stratégie patrí napríklad popri Ministerstve zdravotníctva

[15] LISOŇ, M. *Odhaľovanie a objasňovanie trestných činov všeobecnej kriminality*. s. 85.

Slovenskej republiky, Ministerstve financií Slovenskej republiky, Ministerstve školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a pod., a na popredných miestach je zaradené aj Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, ktoré „*plní úlohy týkajúce sa aj znižovania ponuky drog, a to predovšetkým výkonom operatívno-pátracej činnosti a vyšetrovaním drogovej trestnej činnosti. Zameriava sa na odhaľovanie a rozkladanie vysokorizikových, organizovaných zločineckých skupín v oblasti drog. Taktiež rieši prepojenie s inými bezpečnostnými hrozbami a predchádzanie trestnej činnosti*."[16] V rámci aktuálnej Stratégie je Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky zodpovedným subjektom pri viacerých prioritách. Konkrétne priority sa zameriavajú na zníženie ponuky drog, posilnenie bezpečnosti, a to prostredníctvom „*zamerania sa na vysokorizikové organizované zločinecké skupiny, monitorovať, zmrazovať a konfiškovať príjmy pochádzajúce z drogovej trestnej činnosti, zabezpečiť užšiu spoluprácu a koordináciu operatívnych činností, zamerať sa na oblasť odhaľovania nových metód páchania drogovej trestnej činnosti, propagovať a podporovať najlepšie postupy Európskej siete na prevenciu kriminality, predchádzať trestnej činnosti súvisiacej s drogami s osobitným dôrazom na potrebu bojovať proti násiliu, obmedzovať korupciu a pod.*" [17] Môžeme povedať, že každá z týchto priorít zasahuje, či už do primárnej alebo do sekundárnej drogovej kriminality a rozvíja možnosti znižovania počtu páchaných drogových trestných činov do budúcnosti v Slovenskej republike.

Literatúra

Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť, *Európska správa o drogách: Trendy a vývojové zmeny*. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2021, 55 s. ISBN 978-92-9497-625-3.

KALINA, K. 2015. Klinická adiktológie.1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2015. 640 s. ISBN 978-80-247-4331-8.

LISOŇ, M., HULLOVÁ, M. *Klasifikácia kriminality*. In: Policajná teória a prax, roč. 28, č. 1/2020, s. 59 – 80. ISSN 1335-1370.

LISOŇ, M. *Odhaľovanie a objasňovanie trestných činov všeobecnej kriminality*. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2016, 248 s. ISBN 978-80-8054-673-1.

McBRIDE, D., C., McCOY, C. B. *The Drugs-Crime Relationship: An Analytical Framework* [online]. [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0032855593073003002.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, *Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030*.

POLÁK. P., TITTLOVÁ, M. 2018. Kompendium kriminológie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, 87 s. ISBN 978-80-8168-847-8.

ROUBALOVÁ, M. a kol. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkach České republiky*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019, 109 s. ISBN 978-80-7338-180-6.

Štatistický výkaz kriminality za obdobie rokov 2011 – 2021. Banská Bystrica, UCEP.

VRÁBLOVÁ, M., KLÁTIK, J., RÍSOVÁ, V. *Drogové trestné činy*. Praha: Leges, 2018, 214 s. ISBN 978-80-7502-362-9.

[16] MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, *Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030*, s. 12 - 13.

[17] MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, *Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030*.

ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Aktuální problémy kriminologie (pro studenti magisterského studijního programu)*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018, 136 s. ISBN 978-80-7251-491-5.
Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

Keywords: drug crime, Slovak Republic, police statistic, development.

Summary

In the introduction, the author analyses the relationships between drugs and crime commission from the perspective of several authors. The author analyses the theoretical basis of the framework of terminology related to primary drug crime. The empirical part of the scientific study characterises the development of primary drug crime in 2011 – 2021 recorded in police statistics in the Slovak Republic. The author points out the development of primary drug crime, as well as the development of crimes included in this specific group of crimes from a criminological and police point of view.

mjr. Mgr. Michaela Kiššová, PhD.
Katedra kriminológie
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Sklabinská 1, 835 17 Bratislava
e-mail: michaela.kissova@akademiapz.sk

Recenzenti: JUDr. et JUDr. Tomáš Jakabovič, PhD., pplk. JUDr. Michal Marko, PhD.